

SEYÐISFJARÐARSKÓLI

- Í hverju barni býr fjársjóður -

Forvarnir gegn skólaforðun

Samstarf Félagsþjónustunnar og skóla á

Fljótsdalshéraði
Seyðisfirði
Djúpavogi
Borgarfirði eystra
Vopnafirði

Forvarnarverkefni gegn skólaforðun

Grunnskólarnir á Borgarfirði eystra, Djúpvaggi, Fljótsdalshéraði, Seyðisfirði og Vopnafirði hafa ákveðið að taka upp nýtt verklag varðandi ástundun og mætingu nemenda. Sérstök áhersla er lögð á snemmtæka íhlutun og forvarnir gegn skólaforðun með það að markmiði að greina vanda barna og fjölskyldna áður en vandinn verður langvarandi og bitnar á uppeldis- og þroskaskilyrðum barna.

Skilgreining á skólaforðun er:

Skólaforðun er meðvituð eða ómeðvituð hegðun sem barn eða unglingur sýnir þegar mæta á í skólann. Hegðunin birtist í erfiðleikum með að sækja skóla hvort sem um er að ræða heilan skólalag eða hluta úr degi í lengri eða skemmri tíma. (Kearney, Albano 2007).

Ástæður skólaforðunar eru margvíslegar og skoða þarf hvert tilvik út frá aðstæðum barnsins og fjölskyldu þess og félagslegu samhengi s.s. líðan í skóla, félagsfærni, námsgetu og öðrum þáttum sem geta haft áhrif á umhverfi barns og fjölskyldu. Snemmtæk íhlutun og samvinna heimilis og skóla eru lykilatriði til þess að koma í veg fyrir að skólaforðun festist í sessi og marki barnið eða unglinginn fyrir lífstíð. Skólaskylda og grunnskólalög leggja þá ábyrgð á herðar foreldra að sjá til þess að börn þeirra og unglingar mæti í skóla. Í 19. gr. grunnskólalaga segir:

Foreldrar bera ábyrgð á námi barna sinna og ber þeim að fylgjast með námsframvindu þeirra í samvinnu við þau og kennara þeirra... Verði misbrestur á skólasókn skólaskylds barns, án þess að veikindi eða aðrar gildar ástæður hamli, skal skólastjóri leita lausna og taka ákvörðun um úrbætur. Jafnframt skal hann tilkynna barnaverndaryfirvöldum um málið. Skólastjóri skal fara að ákvæðum stjórnarsýslulaga við meðferð málsins.

Í 3. mgr. 18. gr. sömu laga stendur:

Foreldrar skulu hafa samráð við skólann um skólagöngu barna sinna, fylgjast með og styðja við skólagöngu þeirra og námsframvindu og stuðla að því að börnin mæti úthvöld í skólann og fylgi skólaeignum. Þeir skulu fá tækifæri til að taka þátt í námi barnsins, svo og í skólaförum almennu.

Rannsóknir á skólaförum

Á Íslandi liggja ekki fyrir rannsóknir á algengi skólaförunar en bandarískar rannsóknir benda til 5-28% tíðni á hverjum tíma. Nýlegar rannsóknir erlendar og innlendar benda til aukinnar tíðni kvíða hjá börnum og unglíngum og vaxandi fjölda barna og unglíngja sem eiga erfitt með skólasókn af ýmsum ástæðum. Þar má til taka kenningar um of mikla skjánotkun, of lítinn svefn, tengslaleysi og/eða samskiptavanda fjölskyldna sem rót vandans (Rannsóknir og greining, 2018).

Rannsóknir sýna að börn og unglíngar sem þróa með sér alvarlega skólaförun eru í aukinni hættu á að verða undir í lífinu. Þau eiga á hættu að þróa með sér alvarlega félagsfælni og einangrast, eiga erfitt með félagsleg samskipti, eiga á hættu að falla úr námi og glíma því oftast við fátækt þar sem þau hafa ekki aflað sér starfsréttinda eða það sem verra er að þau þróa með sér geðræn vandkvæði sem leiða til vanvirkni, vanda á vinnumarkaði og/eða örorku síðar í lífinu. Tengsl eru á milli skólaförunar og geðrænna vandkvæða seinna í lífinu ásamt því að viðkomandi eiga oftast í tilfinningalegum erfiðleikum, erfiðleikum í samskiptum við maka síðar á lífsleiðinni og er hettara við öðrum félagslegum vanda s.s. að veita eigin börnum traust og góð uppeldisskilyrði. Þess utan sýna bandarískar rannsóknir tengsl á milli skólaförunar og afbrotahæðunar og misnotkunar á vímuegðum. (Wimmer, 2013).

Skóli er vinna sem ber að sinna

Margir foreldrar hafa þörf fyrir leiðbeiningar og stuðning við að setja börnum sínum eðlileg og aldursvarandi mörk, að fylgja fyrirmælum eftir og þurfa aðstoð við að vera samkvæmir sjálfum sér í því hlutverki sínu að kenna börnum sínum reglusemi og aga. Mikilvægt er að börn alist upp við reglusemi og læri að skóli er vinna sem ber að sinna. Reglusemi og rútína snemma á

ævinni byggir upp reglusemi seinna á ævinni og styður við seiglu og getuna til þess að standa undir kröfum daglegs lífs.

Samkvæmt bandarískum rannsóknum um viðunandi skólasókn kemur fram að 9 daga fjarvera eða minna er ásættanlegt, 10-17 daga fjarvistir valda áhyggjum og ef fjarvera fer upp í 18 daga eða meira, er mikil ástæða til að hafa áhyggjur. Þessar tölur miða við allt skólaárið sem er u.þ.b. 180 dagar. Niðurstöður þessara rannsókna benda til þess að börn og unglingar sem missa úr skóla, af hvaða orsökum sem það er, eru í aukinni hættu á að heltast úr lestinni námslega, missa félagsleg tengsl við aðra nemendur og starfsfólk skóla. Fjarvera getur gert börn órugg varðandi það að halda í við bekkjarfélaga og skapað kvíða og vanmátt gagnvart námslegum kröfum. Slíkar upplifanir geta undið upp á sig. Því ættu foreldrar og skólastjórnendur að forðast frí vegna t.d. ferða erlendis á skólatíma og fylgjast náið með aðstæðum nemenda sem glíma við langvarandi veikindi.

Rauðu flöggin

Fræðimennirnir Wimmer (2013) og Ladwig og Khan (2007) telja mikilvægt að foreldrar og skólafólk læri að þekkja hættumerki hjá barni/unglingi varðandi skólaforðun og að brugðist sé hratt við.

Helstu hættumerkin eru m.a.:

- Óútskýrðar fjarvistir eða seinkomur í skóla.
- Erfiðleikar við að fá barn/ungling í skólann á morgnana þrátt fyrir engin merki um veikindi.
- Fjarvistir á ákveðnum dögum (próf, halda ræðu, íþróttatími/sund).
- Svefntruflanir, einbeitingarerfiðleikar, depurð eða pírtingur.
- Tíðar beiðnir barns/unglings um að hringja heim eða vilja fara heim á miðjum skóladegi.
- Tíðar beiðnir um að fara til hjúkrunarfræðings á skólatíma, án þess að barn/unglingur virðist vera veikur.

Margir foreldrar falla í þá gryfju að gefa eftir þegar börn þeirra sýna fælni gagnvart skóla sem er mannlegt þar sem við viljum vera góð við og vernda börnin okkar. Stundum á slíkt rétt á sér ef að vandi barnsins lýsir sér í erfiðleikum í skóla hvort sem er af námlegum eða félagslegum toga sem þá ber

að leysa. Ef barnið forðast skólann af öðrum orsökum er mikilvægt að styðja við barnið eftir þörf og að foreldrar aðstoði barnið við að takast á við fælnina eða flóttahæðunina. Hvert og eitt mál er einstakt og þarf að vinna í eftir greiningu á vanda hvers barns.

Staðan í Seyðisfjarðarskóla

Í ljósi þess sem í þessum bækningi hefur þegar komið fram er ástæða til þess að huga vel að mætingu og ástundun hjá nemendum okkar og leggja áherslu á góða mætingu. Forsenda náms er vellíðan í skóla og mikilvægt að foreldrar og kennarar séu vakandi yfir þáttum í fari barna og unglinga sem bent gætu til þess að ástæða sé til að grípa inn í, áður en að vandi verður til eða vindur upp á sig.

Við í Seyðisfjarðarskóla höfum að undanförunni verið að leita leiða til að bæta líðan nemenda og við sjáum mögulegt samhengi á milli mælinga á vanlíðan hjá nemendum okkar og skólaforðunar. Í því sambandi viljum við benda aftur á að í rannsóknum t.d. Kearney og Albano (2007) og þeirra sem hafa verið nefndir, kemur fram að fjarvera frá skóla innan við 9 daga á ári valdi yfirleitt ekki miklum skaða á námsárangri og félagslegri stöðu nemenda. Ef fjarvistir fara upp í 10-17 daga þá ættum við að líta svo á að það blikki rauð ljós og að nemandinn sé í aukinni áhættu varðandi nám og félagslega stöðu. Sé fjarvera meiri en 18 dagar, þá er veruleg hættu á að námsárangur og félagsleg staða nemandans sé í alvarlegri hættu. Þannig að það er rétt að við höfum út frá rannsóknum, miklar áhyggjur af velferð barnanna hjá okkur sem eru komin upp í 18 daga fjarveru. Tölurnar varðandi ástundun hjá okkur gefa til kynna að við þurfum að gera betur. Það sem af er þessu skólaári 2018-2019 eru 30% nemenda með fjarveru yfir 9 daga og ríflega helmingur þeirra með fjarveru um og yfir 18 daga. Í flestum tilfellum eru leyfin hjá okkur samþykkt eða eiga sér eðlilega útskýringar, frí vegna aðstæða foreldra varðandi sumarleyfi sem dæmi. En það breytir því ekki að fjarvera er fjarvera og hefur áhrif á líðan, nám og félagslega stöðu barnsins sem og annarra barna í skólanum.

Þessar tölur gætu gefið til kynna of afslappað viðhorf gagnvart mikilvægi skólagöngu nemenda Seyðisfjarðarskóla sem gerir þetta forvarnarverkefni sérlega mikilvægt. Það er mikilvægt að við breytum öll viðhorfunum okkar til fjarveru nemenda og eins verklagi í skólanum.

Nýtt verklag

Við í Seyðisfjarðarskóla ætlum okkur að auka námsárangur og líðan nemenda okkar og höfum á undanförmum árum gert ýmislegt til að stefna að því. Þeirri vinnu er hvergi nærri lokið en nú ætlum við öll að taka þessar upplýsingar til okkar og breyta samkvæmt þeim. Því ætlum við í skólanum að taka upp nýtt verklag vegna fjarvista og við biðjum foreldra um að vera með okkur í liði og draga úr beiðnum um leyfi á skólatíma.

Nýtt verklag er það sama og hinir grunnskólarnir sem taka þátt í þessu forvarnarverkefni stefna á að taka upp. Það gerir ráð fyrir að ef nemandi er kominn með **5% fjarvistir**, þá hringir umsjónarkennari heim og lætur foreldra vita. Ástæða fjarvistanna er rædd og mögulegar úrbætur. Námsleg og félagsleg staða nemandans er metin og viðeigandi stuðningur veittur ef þörf er á. 5% fjarvistir samsvarar níu daga fjarveru en einnig er gripið inn í við 10 skipti seint eða við 7 kennslustundir þar sem fjarveran er óútskýrð.

Ef fjarvistir halda áfram og nemandi er kominn upp í **10% fjarvistir**, þá eru foreldrar og eftir atvikum nemandi boðaðir á fund með umsjónarkennara og stjórnendum skóla þar sem vandinn er greindur og úrræði til úrbóta rædd. Gerður er skriflegur samningur um úrbætur sem gildir til skamms tíma, 3-4 vikna hið mesta. Ef ekki gengur betur á samningstíma, er máli nemandans vísað til Austurlandsteymisins. Þar sitja sérfræðingar frá skóla, félagsþjónustu og heilsugæslu sem geta boðið meiri stuðning og aðstoð en skólinn getur einn og sér.

Það er til mikils að vinna að ná fyrir vanda áður en hann verður alvarlegur og langvinnur og hefur mögulega langvarandi áhrif á þroska og framtíðarmöguleika barnsins eða unglingsins. Lang oftast er hægt að snúa þróun við með léttvægum aðgerðum og ráðleggingum þegar tekið er snemma á mögulegum vanda.

Við hér á Seyðisfirði ásamt öðrum þáttakendum í verkefninu vonumst til þess að nemendur og foreldrar taki nýju verklagi fagnandi og að í sameiningu getum við stuðlað að betri líðan og velferð barna og fjölskyldna í bænum okkar.

Fyrir hönd Seyðisfjarðarskóla, apríl 2019
Svandís Egilsdóttir, skólastjóri.

Um leyfi nemenda í Seyðisfjarðarskóla

Á vef skólans eru leiðbeiningar varðandi leyfi nemenda. Við beinum tilmælum til foreldra að ígrunda vel umsóknir um leyfi á skólatíma og minnum á að:

Mikil fjarvera frá skóla hefur samkvæmt rannsóknum neikvæð áhrif á upplifun nemenda af skólagöngunni og slæm áhrif á líðan þeirra og námsárangur og félagslega stöðu þeirra.

Mikilvægt er að vera tímanlega í umsóknum um leyfi.

15. grein laga um grunnskóla nr. 91 frá 2008 segir:

Sæki foreldrar skólaskylds barns um tímabundna undanþágu þess frá skólasókn í einstökum námsgreinum eða að öllu leyti er skólastjóra heimilt að veita slíka undanþágu telji hann til þess gildar ástæður. Foreldrar skulu þá sjá til þess að nemandinn vinni upp það sem hann kann að missa úr námi meðan á undanþágu stendur.

Í grunnskóladeild Seyðisfjarðarskóla höfum þau viðmið að foreldrar biðja umsjónarkennara um leyfi ef um er að ræða 1-3 daga fjarveru. Ef um lengri tíma er að ræða hafa foreldrar skriflega samband við skólastjóra sem getur veitt undanþágu frá skólasókn. Umsjónarkennarar senda námsáætlun með nemandanum í leyfið.

Í ljósi nýs verklags er ástæða til að upplýsa foreldra um stöðu ástundunar hjá nemandanum áður en leyfi er veitt.

Afar brýnt er að nemandinn vinni upp það sem hann kann að missa úr námi meðan á undanþágu stendur.

Forvarnir gegn skólaforðun

Ferill verklags

Foreldrum skólans kynnt áhætta sem skapast fjarveru nemenda, með bæklingi að hausti bækling má einnig nálgast á heimasíðu.

Skráning fjarveru er nákvæm og dagleg í Mentor.

Umsjónarkennari barns skoðar ástundun nemenda sinna mánaðarlega.

Foreldrar fylgjast með ástundun á Mentor.

Fjarvera fer í -5 %

Níu daga fjarvera, tíu seint eða fimm skróp.

Umsjónarkennari hringir í foreldra, lætur vita og ræðir ástæður fjarveru. Náms og félagsleg staða nemanda metin í sameiningu og farið er yfir mögulegar úrbætur.

Annar viðeigandi stuðningur veittur ef þörf er á.

Skráð í persónumöppu/málaskrá nemanda.

Fjarvera fer í -10 %

Átján daga fjarvera, tuttugu seint eða tíu skróp.

Umsjónarkennari boðar foreldra og eftir atvikum nemanda á fund.

Náms og félagsleg staða nemanda metin, áhrif rædd og farið er yfir mögulegar úrbætur.

Gerður er skriflegur samningur um úrbætur sem gildir til skamms tíma, 3-4 vikna hið mesta.

Annar viðeigandi stuðningur veittur af skóla ef þörf er á.

Skráð í persónumöppu/málaskrá nemanda.

Fjarvera eykst þrátt fyrir samning um annað

Umsjónarkennari boðar foreldra og eftir atvikum nemanda á fund

Austurlandslíkansins. Þar sitja sérfræðingar frá skóla, félagsþjónustu og heilsugæslu sem geta boðið meiri stuðning og aðstoð en skólinn einn og sér.

Skráð í persónumöppu/málaskrá nemanda.